

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 94. ÉVFOLYAMA

VIII. ÉVF. 4. SZÁM 121 — 160 OLDAL 1959. ÁPRILIS

TARTALOM

Babos Imre: A homoki tájcsoport erdőgazdálkodása — — — — —	121
A szocialista erdőgazdaság közzgazdasági kérdéseivel foglalkozó értekezletről — — — — —	133
Madas András: A magyar erdőgazdaság néhány közzgazdasági problémája — — — — —	138
Berta Ferenc: Néhány adat a Pusztavacsi Erdészetben végzett nemesnyár telepítésről — — — — —	144
Lippóczy Béla: Milyen hatással van a csapadék mennyisége a makktermésre — — — — —	149
Tóth Imre: Az állománynevelés néhány problémája — — — — —	150
Marton Tibor: A Somogy megyei nyárfabizottság — — — — —	153
Vida László: A nyáarak telepítése Csongrád megyében — — — — —	157

Címkép: Hétéves óriásnyár a Maros hullámterén (Szegedi Erdészet)

Hátlapon: Külencéves óriásnyáras a Tisza hullámterén, eddig már 100 m³/ha előhasználati faanyagot adott (Mindszenti Erdészet — Mártély)

СОДЕРЖАНИЕ

Бабос, И.: Лесное хозяйство в соединенной группе лесохозяйственных районов песчанной территории страны	121
О совещании по вопросам экономики социалистического лесного хозяйства	133
Мадаш, А.: Некоторые экономические проблемы венгерского лесного хозяйства	138
Берта, Ф.: Несколько данных о разведении гибридов черного тополя в Пуставачском лесничестве	144
Липпочи, Б.: Влияние количество осадков на урожай желудей	149
Тот, И.: Некоторые проблемы методов рубки ухода за лесом	150
Мартон, Т.: Комиссия по тополям в комитате Шомодь	153
Вида, Л.: Разведение тополей в комитате Чонград	157

Заглавный рисунок: 7-летнее насаждение тополя гигантского в пойме реки Мароша

Рисунок на оборотной странице обложки: 9-летнее насаждение тополя гигантского в пойме реки Тиссы, дающее 100 м³/га древесины при промежуточных пользованиях

SOMMAIRE

Babos, I.: La sylviculture dans le groupe des régions de sable — — — — —	121
Conférence sur les problèmes économiques de la sylviculture socialiste — — — — —	133
Madas, A.: Quelques problèmes économiques de la sylviculture hongroise — — — — —	138
Berta, F.: Quelques données sur les plantations en peupliers „nobles“ à Pusztavacs — — — — —	144
Lippóczy, B.: L'influence de la quantité des précipitations sur la glandée — — — — —	149
Tóth, I.: Quelques problèmes des soins culturaux — — — — —	150
Marton, T.: La Commission du peuplier du département Somogy — — — — —	153
Vida, L.: Plantations de peupliers dans le département Csongrád — — — — —	157

En couverture: Peupleraie de *P. robusta* de 7 ans sur les terrains inondables de la rivière Maros

En reverse: Peupleraie de *P. robusta* de 9 ans sur les terrains inondables de la rivière Tisza, elle donnait déjà 100 mètres cubes de matériel d'éclaircies par hectar

Felelős szerkesztő: KERESZTESI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa.

Szerkesztőbizottság: BABOS IMRE, a mezőgazdasági tudományok doktora, dr. BALASSA GYULA, dr. HARACSI LAJOS, KÁLDY JÓZSEF, KOCSÁRDY KÁROLY, KUTASY VIKTOR, MADAS ANDRÁS, PÁRIS JÁNOS, SALI EMLI, SZONYI LÁSZLO.

A szerkesztő helyettese: JÉROME RENÉ. Technikai szerkesztő: ÁKOS LÁSZLO.

Felelős kiadó: A Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat igazgatója.
Szerkesztőség: Budapest, V., Kossuth Lajos tér 11. Országos Erdészeti Főigazgatóság.
Előfizetéseket felvesz a Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat.
Budapest, V., Báthori u. 10. Csekkszám: 69.915.181—46.

Megjelent 4100 példányban. Előfizetési ára egy évre: 60,— Ft, negyedévre 15,— Ft.

47642-689/2 - Révai-nyomda, Budapest, V., Vadász utca 16. — (Felelős: Povárny Jenő)

Erdőgazdálkodás a homoki táj csoporton

B A B O S I M R E a mezőgazdasági tudományok doktora

Az ország 50 erdőgazdasági tájából 6 homokos termőhelyű. Ezek területileg nem függenek össze. Felmerült a kérdés, nem helyesebb-e ezeket az erdőgazdálkodás szempontjából egységes egésznek tekinteni? A táji erdőgazdálkodás teendőinek tárgyalása során erre is választ kell majd adnunk.

A 6 homoki, erdőgazdasági táj jellemző adatai a következők:

1. táblázat

Tájjellemző adat	Az erdőgazdasági táj elnevezése					
	Somogyi homokhát	Nyírség	Kisalföldi	Tengelic	Duna- Tisza közli homokhát	Jászság
			h o m o k			
Összes terület, ha	232,607	523,200	115,700	64,100	916,210	121,200
Ebből erdősült terület, ha	49,836	46,196	6,483	4,310	70,393	932
Erdősültségi aránya, %	21,5	8,8	5,6	6,7	7,1	0,8
Átlagos hőmérséklet I. hó, C° ..	-0,5	- 2,1	- 0,9	- 0,8	- 0,9	- 1,6
VII. hó, C°	+21,3	+20,9	+21,1	+21,6	+21,7	+21,8
A két hőmérséklet különbsége	21,8	23,0	22,0	22,4	22,6	23,4
Csapadéktalagok :						
összes évi, mm	729	580	567	568	555	528
ebből X—III. között esik, %	41,9	40,4	41,6	41,8	42,0	40,6
IV—IX. között esik, %	58,1	59,6	58,4	58,2	58,0	59,4
A fontosabb fajok területaránya :						
Kocsányos tölgy, %	27,6	14,0	4,0	9,2	3,9	22,2
Vörös tölgy %	—	0,3	—	—	—	—
Cser, %	11,0	—	—	—	—	0,6
Gyertyán, %	5,2	0,3	—	0,1	—	—
Akác, %	11,3	55,2	59,3	37,8	62,2	56,6
Szil, %	0,6	0,8	—	0,6	0,5	0,5
Eger, %	9,6	0,2	—	0,7	0,4	0,3
Hazai nyár, %	0,2	1,4	4,0	3,7	17,3	3,6
Nemes nyár, %	1,0	3,2	2,1	6,5	6,3	14,8
Erdei fenyő %	13,2	4,0	13,3	2,2	2,3	—
Feketefenyő, %	0,9	3,0	14,6	11,8	7,8	0,4

Összes homoki erdőterület (1958) .....

178 150 ha

ebből kocsányos tölgy .....

23 786 ha

akác .....

79 601 ha

nyár .....

20 221 ha

erdei fenyő .....

10 670 ha

feketefenyő .....

8 450 ha

A fajaj-előfordulásokkal kapcsolatban alábbi, táblázatos adatok közölhetők:

Néhány fafaj jellemző előfordulása a homoki erdőgazdasági tájakon

2. táblázat

Fafaj	Somogyi homokhát	Nyírség	Kisalföldi	Tengelici	Duna-Tisza közeli homokhát	Jászság
			h o m o k			
Cser	Száraz hátakon is őshonos	Szórványos	Szórványos	—	Kiskunhalas környékén szórványos	Mesterségesen telepítve
Gyertyán	Tölgy erdőtipusok alsó szintjeiben a területét		Jó vízháztartású termőhelyfoltokon elvéve őshonos			—
	tartó	csökkentő				
Hárs	Az ezüsthárs őshonos		—	—	—	—
Éger	Vizfolyásos laposokban táj jellemzően őshonos	—	—	Szórványos		—
Fehérszürkenyár	Szórványos, nem terjeszkedik		Kedvező homokformákban, terjeszkedése gyenge	Szórványosan, kiscsoportokban, terjeszkedése jó	Előfordulása táj jellemző, terjeszkedése nagyon jó	Szórványos, főleg szikes fenékeket körülvevő gyűrűkben
Rezgőszürkenyár	Szórványos, nem terjeszkedik	—	Kis csoportokban, foltokban, alacsony hátakon is, táj jellemző, terjeszkedése gyenge		Szórványosan kis csoportokban, foltokban, terjeszkedése gyenge	—
Óriásnyár	Mesterséges telepítése táj jellemző					

Az adatokból a következők emelhetők ki:

Alapvetően eltérő az erdősültség területaránya, tehát a tájon belül az erdőgazdálkodás jelentősége, súlya, a hozzákapcsolható feladatok, lehetőségek nagysága;

olykor lényegesen eltérő a lehulló csapadék éves átlaga, tehát a felülről érkező vízutánpótlás mennyisége;

eltérő a fajok ma kimutatható területaránya, ezzel összefüggésben az erdőgazdálkodás feladatainak összeállítására.

Döntő a kocsányostölgygel borított terület arányszáma. A tölgy legtöbb esetben őshonos, területarányából egyrészt a lombos gazdasági erdők nagyságára, másrészt a tölgy és az I—II. tho. akácok összevont területéből a tájon belül a gazdasági és a védőerdők területarányára következtethetünk.

3. táblázat

Erdőgazdasági táj	Összes erdősült terület	E b b ő l				
		kocsányos tölgy	akác	hazai és nemesnyár	erdei fenyő	fekete fenyő
		%				
Homoki tájcsoport	100	13,4	44,5	11,3	6,0	4,7
Somogyi homokhát	28,0	7,7	3,2	0,3	3,7	0,25
Nyírség	25,9	3,7	14,3	1,2	1,1	0,75
Kisalföldi homok	3,6	0,1	1,2	0,1	0,25	0,3
Tengeliczi homok	2,4	0,23	0,9	0,3	0,05	0,3
Duna-Tisza közeli homokhát	39,6	1,55	24,6	9,3	0,9	3,1
Jászság	0,5	0,12	0,3	0,1	—	—
Az ország összes erdőterülete	100	28,0	15,3	3,1	6,5	
Ehhez viszonyítva a homoki tájcsoporthoz esik	15,6	2,6	8,8	1,7	1,6	0,9
Az országos 100 %-nak vett területarányokhoz viszonyítva ...		9,3	57,7	54,8	2,5 38,5	

Lényeges az akác területfoglalása, melyen belül csak becsülni tudjuk egyelőre a termőhelyi osztályok megoszlását. A már rontott erdőnek számító V—VI. tho. akácok átalakításra váró területe határozott feladatok elé állítja a táji erdőművelőt.

4. táblázat

Erdőgazdasági táj	Az akácok területéből		
	I—II.	III—IV.	V—VI.
	termőhelyi osztályú területek becsült aránya % -ban		
Somogyi homokvidék	30	50	20
Nyírség	30	50	20
Kisalföldi homok	—	30	70
Tengeliczi homok	30	30	40
Duna-Tisza közeli homokhát ...	20	30	50
Jászság	20	60	20

Figyelemre méltó a nyárral fedett terület eltérő jelentősége. Az ország mindössze 36 704 ha-os nyárfás területéből a 6 homoki tájon a következő nyárállományok mutathatók ki:

Erdőgazdasági táj	Hazai	Nemes	Összes	Az összes nyárterület %-a
	nyárfás terület, ha			
Somogyi homokhát	109	499	608	1,7
Nyírség	634	1477	2 111	5,7
Kisalföldi homok	150	86	236	0,5
Tengelic homok	159	279	438	1,2
Duna-Tisza közli homokhát	12 201	4443	16 644	45,2
Jászság	34	148	182	0,5

Szemléltető a fenyvesek eltérő területaránya, főleg ha azt a kedvezőtlen termőhelyek becslött értékére vonatkoztatva a még szükséges fenyvesítésekkel vetjük egybe:

6. táblázat

Erdőgazdasági táj	M e g l e v ő			T á v l a t i		
	Ef	Ff	Összes	Ef	Ff	Összes
	t e r ü l e t a r á n y, %					
Somogyi homokhát	13,2	0,9	14,1	16,0	1,0	17,0
Nyírség	4,0	3,0	7,0	11,0	3,0	14,0
Kisalföldi homok	13,3	14,6	27,9	20,0	15,0	35,0*
Tengelic homok	2,2	11,8	14,0	15,0	10,0	25,0*
Duna-Tisza közli homokhát	2,3	7,8	10,1	12,0	18,0	30,0*
Jászság	—	0,4	0,4	3,0	2,0	5,0

* A fenyvesítés erőteljes felütését a száraz termőhelyekre telepített és részben már kipusztuló akácok átalakítása indokolja.

A fafaj-előfordulással kapcsolatban a következő megállapítások tehetők:

A *Somogyi homokháton* legyen uralkodó a kocsányostölgy, területtartó az akác és az éger. Kiszoruló főleg a hazainyár, területét még a közelmúltban is növelő cser és jelenleg is az erdei fenyő. Feltűnő a nyír elterjedése (2,3%) és sok a hárs (0,5%).

A rossz akácok átalakításával növelni lehet és kell a jobb termőhelyeken az akác és a nyárak területét. Fokozni kell a vöröstölgy és a hárs telepítését. Erre a lehetőséget egyrészt a tölgyesek optimális termőhelye (elegyítések, előhasználati állományok), az őshonos égeresek felújítása (nyár elegyítések), a kovárányos hátak erdősítése (akác-nyárfa elegyítés), szárazabb termőhelyeken az indokolható fenyvesítés biológiai elegyítését (akác-, hárs-, nyír-, éger) adják meg. Nem helyeselhető a kocsányostölgy rovására a cser terjeszkedése.

A többi homoki tájtól eltérően lényeges a nyír és a hárs (ezüst- és kislevelű) jelentősége.

A *Nyírségen* a lecsapolások óta területét vesztí a kocsányostölgy, a gyertyán, a hazainyár, a nyír. Tartja a területét az akác, növeli azt a vöröstölgy és a fenyő.

Tartani kell a jövőben a kocsányostölgy, a gyertyán területét, csökkenteni a száraz hátakon az elegyetlen akácokat, s ezek helyén növelni kell az akáccal elegyített fenyveseket. Fokozni lehet és kell a vöröstölgy, a hamvaséger és a nyárfajok ültetését.

Védni, sőt terjeszteni kell a tölgyesek termőhelyén az ezüsthársat.

A *Kisalföldi homokon* tartja a meglevő területét a kocsányostölgy és a hazainyár. Területét vesztí a sok rontott erdő következtében az akác és növekedő a fenyő.

Növelni kell az erre alkalmas termőhelyfoltokon a tölgy területét.

A helytelen termőhelyválasztás következtében indokolt az elegyetlen akácoknak az akáccal, cserrel elegyes erdefenyvesítéssel történő átalakítása, a kedvezőtlen növekedésű nemesnyárasok felszámolása és ilyeneknek csak a magas talajvízállású, kedvező termőhelyekre történő telepítése. A hazainyárak tekintetében óvatosság javasolható. A csert csoportokban, foltokban fagyveszélymentes, hosszan kifutó, sekély horpadásokban rezgőnyárral vagy helyben honos rezgő-szürkenyárral elegyítve kell az akác-fenyvesek területi megosztása céljából telepíteni. Csak magasabb, száraz fekvésekben helyes a feketefenyő ültetése.

A *Tengelic homokon* csökkenő a kocsányostölgy és területét tartó a nyárfa meg-

lévő aránya. Túltengő és sok rontott állományt eredményező az akác, lassan felfutó a fenő, ezen belül helytelenül túlteng a feketefenyő.

Helytelen a kocsányostölgy területvesztése, azt elegyítés és előhasználati állományok létesítésével egybekötve (akác és nemesnyár) a legjobb tölgytermőhelyeken a továbbiakban inkább növelni kell. Száraz termőhelyeken akáccal elegyes erdőfenyveseket kell a rontott akácokos helyére ültetni. Alacsonyabb fekvésekben a helyben honos rezgő-szürkenyárfás elegyítéseket kell fokozni.

A *Duna—Tisza közti homokháton* fogy a kocsányostölgy, területét tartó egyelőre az akác, azt lassan növelő a fenő, fokozottan terjeszkedő a hazainyár.

Tartani kell a távlati elgondolások során a tölgyesek területarányát és a megszámlálhatatlan akáctemető felszámolásával csökkenteni kell az elegyetlen akácokosokat. Ezek helyén akáccal elegyes fenyveseket kell kialakítani. Minőségi kiválasztással egybekötve tartani, sőt fokozni kell a hazainyarak terjeszkedését, I—II. tho. akácokosokban a nemesnyarak tág hálózatu területnövelését.

A *Jászság* alárendelt jelentőségű erdőterületén kiemelkedő most a tölgy és az akác jelentősége.

Tartani kell a jövőben is a kocsányostölgy még oly kisterületű előfordulását. Az elegyetlen akácokos átalakítását a termőhelytől függően nemesnyarak, fenők elegyítésével kell megoldani.

A felsorolt fafajok jelenlegi területvesztését a talajvíz-háztartás leromlása (lecsapolások) mellett a pajor károsítása (tölgy), a legeltetés (nyár) és a helytelen fafajválasztás következményei (akác, nyár) magyarázzák.

A 6 homoki, erdőgazdasági táj talajviszonyait figyelembe véve a következő megállapítások tehetők:

A talajreakció (a H vagy OH túlsúlyba jutása) — pH érték — alapján két nagy csoportba sorolhatók a homoki erdőgazdasági tájak:

savanyú homok (Somogyi homokhát, Nyírség),

meszes homok (Kisalföldi homok, Tengelici homok, Duna—Tisza közti homokhát, Jászság).

Ezen a felosztáson belül a meszes-homokos tájakon is található savanyú homoktalajok (tájrézlet), pl. a Duna—Tisza közti homokháton nagyjából az Ócsa—Lajosmizse közötti útvonaltól ÉK-re eső területen.

Tájjellemző a kovárányos homok és a kisalföldi kavicspad előfordulása, a Duna—Tisza közti homokháton a talajkombinációk gyakorisága.

Tájjellemző és a táji erdőgazdálkodás szempontjából döntő jelentőségű a talajvízállás szintjének elhelyezkedése.

Az eddigiek alapján a vízutánpótlás tekintetében a következő megállapítások tehetők:

7. táblázat

Erdőgazdasági táj	A talaj vízháztartását befolyásoló tényezők			
	Talajvízállás	Csapadék	Kovárány	Letemetett szintek
Somogyi homokhát	Magas	Bőséges	A táj északi felében	Ritkák
Nyírség	Mély	Kevés	Gyakori	Ritkák
Kisalföldi homok	Mély	Kevés	Csak Kisbér környékén	Ritkák
Tengelici homok	Magas	Kevés	Hiányzik	Ritkák
Duna—Tisza közti homokhát	Magas	Kevés	Hiányzik	Gyakoriak
Jászság	Mély	Szűkös	Hiányzik	Ritkák

A táblázatban a laposokra vonatkoztatva magas a talajvízállás 200 cm-ig, mélyebb 200—300 cm között, mély az alatt. A nagyon mély talajvízszint 8 m alatt kezdődik. Bőséges csapadék 700 mm fölött, kevés 600 mm, szűkös 550 mm alatt, amit a helytelen megoszlás is ronthat (földrajzi terminus technikus, az egymással összeérő parabola buckák hosszú láncolata).

Az erdősítések megmaradása szempontjából döntő jelentőségű az aszályos, nyári hónapokban az időszakosan száraz rétegek kialakulása. Ezzel magasabb fekvésekben, homokbuckákon mindig számot kell vetnünk. Késleltetheti ugyan kialakulását a kovárvány, elegendő csapadék hiányában mégis létre jön. Példa erre a nyírségi fenyvesek túllankadása, mely már ebben a stádiumban sem visszaváltoztatható folyamat és egész fenyőcsoportok, foltok kiszáradásához vezet.

Csökkeneti az időszakosan kiszáradó talajrétegek veszélyét a vízzáró talajrétegek jelenléte. Ilyennek vehetők a gönyűi tájrészletben a kavicspadok, általában a vastagabb, löszös berakódások, vályogrétegek.

A táji erdőgazdálkodás szempontjából is döntő jelentőségűek a homokformák. Egy-egy nagyobb területű (100—1000 ha), hasonló jellegű előfordulásuk a homoki tájtípusokba fogható össze. A homokformákon keresztül érvényesül elsősorban a környezethatás, mely növénytársulásokkal, jelző-növényekkel is jellemezhető.

Mínél tagoltabb, meredekebb letörésű, tágasabb öblöket, arénákat alkotó, keskenyebb és mélyebb, egyben hosszan nyúló völgyeket bezáró a homok formakincse, annál több a gazdasági erdők kialakítására alkalmas termőhely.

Mindig kedvezőtlenek a széleshátú homokformák, tagolt homokterületeken a magasba lendülő líbiai buckavonulatok, melyek egyaránt sok, üresen maradó vagy csak nehezen erdősíthető területet eredményeznek.

Kedvezőtlenek a fő és oldalazó szelekkel szembeforduló buckaoldalak.

Az enyhén hullámos, nem éles letörésű, többnyire alacsony és hosszan nyújtott buckás homokterületeken a talajvízszint elhelyezkedése a döntő termőhelyi tényező.

A következő — a táji erdőgazdálkodás szempontjából lényeges — *homoki tájtípusok* választhatók szét:

- a) A széleshátú (adacsi) tájtípus enyhe letörésű, száraz és gyenge termőhelyű buckái között a hosszú, változó szélességű völgyek értékét a völgy szélességén, a talaj típusán túlmenően a talajvízállás dönti el.
- b) A hosszú és keskenyhátú (bugaci) tájtípus élesen és mélyen tagolt, jellegzetes termőhelyláncokat alkotó. Gazdag formakincsű, többnyire gyengébb termőerőt képviselő futóhomokból épül fel. Völgyeiben, teknőiben, öbleiben a talajvízállás mellett a helyileg érvényesülő környezethatás a döntő.
- c) Az alacsony, enyhe lejtésű, hosszan futó homokvonulatokból álló tájtípus értékét többnyire csekély környezethatás mellett egyrészt a kovárványhatás érvényesülése (Nyírvasvári, Nagybjajom), másrészt a talajvíz állása (Terézhalom, Nagybjajom) határozza meg.
- d) Az enyhén hullámos, homoki formakincs nélküli tájtípuson (Ásotthalom, Eresztő) kizárólag a talajtípus és a talajvízállás az értékhatározó. A környezethatás alig észlelhető (horpadások, teknők).

Egyazon erdőgazdasági tájon belül a homoki tájtípusok kialakulása jellemző.

A *Somogyi homokhátság* kevés kivétellel a c) tájtípus található, mely nagyjából Kaposvár—Somogyuszob vasútvonaltól É-ra kovárványos, attól D-re gyengén humuszos futóhomok, hajlóiiban a talajvízállás magas. Elvértve széleshátú buckaformák is találhatóak.

A *Nyírségen* helyileg csoportosíthatóan az a) (Baktalórántháza, Penészlek,) a b) (Guth), a c) (Nyírvasvári) és a d) (Nagycsere) tájtípusok egyaránt megtalálhatóak. Az a-b-c tájtípusokra a kovárványosodás, helyenkint változóan a mély (Baktalórántháza) vagy a magas talajvízállás (Guth) a termőérték egyik meghatározója. A d) tájtípusú területek szárazak, csökkent termőértékűek.

A *Kisalföldi homok* jellegzetesen enyhén hullámos, mély talajvízállású homokterület, melyen kevés, részben b), részben c) tájtípusú homokvonulat található. A táj DK-i részén c) tájtípusú, magasabbra emelkedő, részben kovárványos buckasorok halmozódtak fel (Kisbér).

A *Tengeliczi homok* főként a) tájtípusú, hajlataiban magasan áll a talajvíz. Az egyes széleshátú buckák között a d) tájtípusra emlékeztető enyhén hullámos, terjen-gős, lepelhomokos részletek találhatóak. É-i részén (Vajta) a b) tájtípushoz hasonló, de enyhébb lejtésű vonulatok találhatóak.

A *Duna—Tisza közti homokhát* hatalmas területen valamennyi homoki tájtípus feltalálható. Olykor kis területen váltogatják egymást (Inoka, Rekettyés, Debeák), máshol egyesével egy-egy tájrészletre jellemzőek (Bugac, Terézhalom, Balotaszállás). A D-i részekről (Ásotthalom) eltekintve magas a talajvíz szintje. A buckák magasságától, szétszórtságától (Ágasegyháza) függően az egyes tájtípusokból többféle változat határozható meg.

A *Jászság* általában a d) tájtípushoz tartozik, melyen alacsony és középmagas,

enyhe lejtésű, olykor alacsony, széles hátaiba rendeződő c) tájtipusú homokhátak találhatók.

A homoki tájtipusokba összefogott homokformákon aránylag nem nagy fáradtsággal kijelölhetők a gazdasági erdők kialakítására alkalmas területek. Ezek a Somogyi homokháton és a Nyírségen nagyobb területűek, a Duna—Tisza közti homokhat a b-c tájtipusú részén ritka kivételtől eltekintve mindig kicsinyek. Rajtuk a kocsányostölgy mellett az akác, a talajtípustól függően a nemes- vagy a hazainyarak és a nyír lesznek az állományokat alkotó fafajok.

Az itt nem említett területeken az akáccal elegyes fenyves, részben gazdasági-, részben már csak védőerdőké a jövőendő.

A 6 homoki erdőgazdasági tájon az alapközet, a talajtermőerő, a fatermesztés adott lehetőségei alapján a következő tájrészletek szétválasztása lehetséges:

A *Somogyi homokháton* az É-i, jó termőerejű, többségében lombfás gazdasági, a D-i gyenge termőerejű, főleg fenyővel elegyes gazdasági vagy már csak védőerdő telepítésére alkalmas tájrészlet.

A *Nyírségen* erdőgazdasági szempontból elkülönülő tájrészlet a Mátészalka—Debrecen vonalától D-re eső, durvább szemű homokból felhalmozott, magasabb talajvízállású és az attól É-ra fekvő, finomabb homokú, de mélyebb vízállású, ezért általában szárazabb terület.

A *Kisalföldi homokon* a Komárom—Győr vonalától D-re eső löszös és É-ra fekvő kavicspados-homokos tájrészletek mellett harmadikként a kisbéri homoksorokat lehet elkülöníteni.

A *Tengelic* homokon szükségtelen a tájrészletek kialakítása.

A *Duna—Tisza közti homokháton* 5 tájrészlet választható szét. Ócsa—Lajosmizse vonalától ÉK-re savanyú a homok, Nagykovács—Kecskeméttől K-re enyhén hullámos, erősen szódás, mély talajvízállású, a Kiskörös—Érsekcsanakán vonalától É-ra borókásnyáras, ettől D-re galagonyásnyáras, végül a Szeged—Balotaszállás vonalától D-re enyhén hullámos, mélyebb vízállású, meszes a homokterület.

A *Jászságban* a földrajzi elkülönülés alapján egy K-i (Heves) és egy Ny-i (Jászberény) tájrészlet ismerhető fel.

Gyakorlatilag felesleges a tájrészletekre bontás, a különleges feladatok a tájtipusokhoz, illetve a szükségszerűen kialakítható tájtipus változatokhoz köthetők.

Az ismertetett termőhelyi tényezők alapján a következő *állomány-céltípusok* (az esetek egy részében primer-szekunder erdőtípusok) telepítése, kialakítása, fenntartása javasolható:

1) *Gyertyánnal elegyes kocsányostölgyesek*, melyekben a magaskőrös, a koraijuhar, a mezeiszil, az ezüst-, vagy kislevelűhárs és a vadgyümölcsfák (főleg a vadcsereesznye) kapjanak helyet. Legkedvezőbb esetben a bükk is őshonos ezekben az állományokban (Somogyi homokhát).

A talaj minőségétől függően indokolt nemesnyárból előhasználati állományoknak lehetőleg a felújítással egyidejű telepítése. Savanyú talajokon helyes a vöröstölgy elegyítése.

2) *Kocsányostölgyes-hazainyárasok*, melyekben jó növekedésű az akác, a magaskőrös, a koraijuhar, a mezeiszil és a vadgyümölcsfák. A két főfaj elegyedése csoportos, a többi szálankinti. A talaj minőségétől függően indokolt a nemesnyárfás előhasználati állományok lehetőleg egyidejű telepítése. Savanyú talajokon helyes a vöröstölgy elegyítése.

3) *Cseres-tölgyesek*, melyekben a mezeiszil, az akác, a szárazabb tereprészekén csoportos elegyítéssel az erdeifenyő javasolható. Mészmentes termőhelyeken indokolt a vöröstölgy elegyítése.

4) *Hazainyárfások*, üde termőhelyeken *borókásak* a nyír, mézgáséger, vénicszil és ha nincs szóda: szálankint az akác, tág hálózatban a koránfakadó nyár elegyedésével. Szárazabb termőhelyeken (*galagonyás-nyárasok*) az akác, az erdeifenyő — utóbbi esetében csoportosan — az elegyíthető vendégfafajok.

4) a *Nemesnyárfások* elegyetlenül vagy lassabban növekedő fafajokból (kőrös, juhar, hárs) kialakított alsó koronaszintekkel a tapasztalatok szerint általában csak kisebb, arra alkalmas termőhelymozzaikokon létesíthetők. Mint ilyenek esetleg csoportos elegyítés formájában az 1, 2, 4. és 5. állomány-céltípusok területén jelentkezhetnek. Kivételesen kedvező esetekben — így a Somogyi homokhát és a Nyírség egykori tölgyes termőhelyein — magas talajvízállás (160—250 cm) és barna erdőtalajon vagy réti talaj és barna erdőtalaj kombinációján koránfakadó nyárból nagyobb területen is kialakíthatók. Nem indokolt ilyenkor az óriásnyár választása. Alsó szintként a juhar, a hárs, a celtisz vehető számításba.

5) *Akácok*. Az I—II. tho. termőhelyeken tág hálózatban koránfakadó nyárral,

III. tho. területeken rezgő-, szürkenyárral, kísérletként óriásnyárral kell az akácot elegyíteni. Az alsó szintet I—II. tho. esetében mezei-, vénicszilból, mezeijuharból és celtiszból, a legjobb termőhelyeken gyertyánból, a III. tho. termőhelyeken mezeiszilból és celtiszból alakítjuk ki. Ennél gyengébb termőhelyeken már nem életképes az alsó koronaszint.

6) *Erdeifenyvesek*

a) magas vízállású, egyébként sovány termőhelyeken (gyengén humuszos homok alul iszapszinttel, gyengén humuszos homok) akáccal, nyírral, mézgás égerrel, fehér-szürkenyárral,

b) mélyebb (maximum 250 cm) vízállású gyengén humuszos homokú termőhelyeken, kovárványos homokon, akáccal és hamvas égerrel elegyítve, celtisz alsó szinttel.

7) *Feketefenyvesek*, akáccal elegyítve.

8) *Mézgás égeresek*, a talaj minőségétől függően tág hálózatban korán- vagy későnfakadó nyárral elegyítve.

9) *Nyírfások*, többnyire a helytelen gazdálkodás eredményei (elmaradt felújításokat követően pionír nyírfások megtelepedése). Szükségmegoldások s ilyenkor a talajvíz szintjétől, a talaj típusától függően tág hálózatban rezgő-, szürkenyárral vagy koránfakadó nyárral elegyítendőek.

10) *Vöröstölgyesek*, tág hálózatban óriásnyár előhasználati állománnyal, mezeijuhar alsószinttel.

A nyárfások 4. és 4a. állománycéltípusainak kialakítása során tekintetbe kell vennünk, hogy a nyár különösen termőhelyhez kötött fafaj. Az itt elkövetett hibák fokozzák a kéregbetegségek fellépésének a veszélyét.

A helyben kijelölhető, mindenkor a homokformákon, a növénytársulásokon, a talajvízálláson és a talajtípuson keresztül meghatározható számtalan termőhelytípustól eltérő összevontan a következő *ökológiai termőhelycsoportok* alakíthatók:

a) *A széleshátú (adacsi) tájtípuson :*

A völgyekben

	Állomány céltípusok
barna erdőtalajon	1—2—5
lepelhomokkal borított réti talajon	2—4—5
alul iszapszintes gyengén humuszos homokon	2—4—6/a
gyengén humuszos homokon	6/a
homokos-tőzeges-kotus talajon	4—8—9
<i>A buckaoldalak alsó 1/3-án</i>	
rozsdabarna erdőtalajon	5—6/b
vékony mezősegi jellegű talajon	5—6/b
gyengén humuszos alul iszapszintes homokon	6/b
<i>A buckaoldalak felső 2/3-án és a tetőrészek</i>	
rozsdabarna erdőtalajon	5—6/b
vékony mezősegi jellegű talajon	6/b
gyengén humuszos homokon	7
amennyiben kovárványos a homok, mindenkor az 5—6/b állomány-céltípusok között kell döntenünk.	

b) *Keskenyhátú (bugaci) tájtípuson :*

Völgyek, öblök, arénákban

barna erdőtalajon	2—4—5
lepelhomokos réti talajkombináción	2—4—5
alul iszapszintes gyengén humuszos homokon	4—6/a
<i>Szélvédett oldalakon, teknőkben</i>	
rozsdabarna erdőtalajon	4—5—6/b
gyengén humuszos homokon	6/b
<i>Szélfelőli oldalak alsó 1/3-án</i>	
rozsdabarna erdőtalajon	4—6/b
gyengén humuszos homokon	6/b
<i>Szélfelőli oldalak felső 2/3-án, tetőrészek</i>	
rozsdabarna erdőtalajon	6/b
gyengén humuszos homokon	7

c) *Alacsony, enyhe lejtésű vonulatok tájtípusán :*

Magas vízállású hajlatokban

barna erdőtalajon	1—2—4—4/a—5
lepelhomokos réti talajkombináción	2—4—4/a—5—9
homokos-tőzeges-kotus talajon	4—8—9

<i>Mély vízállású hajlatokban</i>	
rozsdabarna erdőtalajon	3—5—6/b—10
vastag lepelborítású erdő- és réti talajon	3—6/b
<i>Homokhátságon</i>	
kovárványos homokon	5—6/b
rozsdabarna erdőtalajon	3—6/b
gyengén humuszos homokon	6/b—7
lőszős rétegek esetében megfontolható a cser telepítése, az akác, a rezgő-, szürkenyár, az erdei fenyő elegyítése.	
d) <i>Enyhén hullámos táj típuson:</i>	
<i>Horpadásokban, teknőkben</i>	
magas talajvízállás vagy vályogos, lőszős talajon, barna erdőtalajon	2—4—4/a—5
lepelhomokos réti talajon	2—4—5
mély vízállás esetén lepelhomok és erdő vagy réti talaj kombinációján	2—6/b
<i>Alacsony hátságon</i>	
közepes mezőségi talajon	5
vékony mezőségi talajon	3—5—6/b
gyengén humuszos homokon	6/b—7
vastag lepelborítású letemetett talajtípusokon	6/b—7

Figyelmet kívül hagyható talajhiba a folyóvízi eredetű, meszet tartalmazó, a gyökereket áttersző letemetett kavicspad akkor, ha fölötté legalább 80 cm a hasznosítható erdőtalaj.

A termőhelycsoportok a többnyire megtalálható, felismerhető — sokszor a fokozatosan ismét visszatérő és a termőhely-erdőtípusra jellemző — lágyszárú növényzet, olykor a cserjék alapján is meghatározhatók.

Homoki tájainkon egyelőre — sőt valószínű a távlatokban is — alárendelt a *természetes felújítás* jelentősége. A Somogyi homokháton útját kell szegni a cser esetleges, természetes úton bekövetkező terjeszkedésének és ahol csak lehetséges: biztosítani kell még alátelítésekkel is a bükkal is elegyes vagy anélküli kocsányostölgyesek természetes felújulását.

Az elmondottak alapján a következő, százalékokban kifejezett, irányt szabó területarányok volnának a homoki, erdőgazdasági tájakon a jövőre nézve megtervezhetők (lásd a következő oldalon a 8. táblázatot).

A jelenlegi és a jövőbeni elérendő fafaj területarányokból következtetve a homoki, erdőgazdasági tájakon a gazdasági és védőerdők valószínű alakulását a túloldali 9. táblázat mutatja.

Az ezekben természetű választékok a szabványosítás mindenkor állása szerint bármikor megtervezhetők.

A viszonylag sík terepen mellőzhető az állományokat feltáró, különleges úthálózat tervezése.

A homoki, táji erdőgazdálkodás jellemzője a vékonyabb választékok termelése. Ennek megfelelően kisebb jelentőségű a fahasználatok gépesítése, de annál nagyobb a kisebbrendű gépesítés, a közelfű kerékpárok alkalmazásának lehetősége a közelfű — szállítás — felterhelés, a nagy távolságok miatt a szállítás megoldása során.

A homoki tájak közül a legtöbb vastagabb (> 30 cm) rönkanyagot a Somogyi homokháton és a Nyírség egyes részein termelhetjük, míg a többi homoki tájon a vékonyabb (< 30 cm) rönkanyag lesz túlsúlyban.

Nagyjából azonos az éven át termelhető fatömeg mennyiségének az arányszáma is. Ebben az értelemben egy tájon belül (pl. a Somogyi homokháton az É-i jobb és a D-i rosszabb termőhelyű tájrészleten) lényeges eltérések is lehetségesek.

A gépesítés csökkenése mellett az erdőművelési munkák túlsúlyba jutása egyrészt azok gépesített megoldását, másrészt a kézi munkaerő jelentőségét húzza alá.

A munkaerőlétszám alakulását egyrészt az egységnyi területen lakhellyel rendelkező munkások lélekszáma, másrészt az állandó foglalkoztatásuk, főleg a környék iparosodása befolyásolja. Leghátrányosabb a helyzet a Duna—Tisza közti homokháton, ahol a területileg szétszórt erdők kézbentartásának a nehézsége a tanyavilág gyér lakosságával, a fő erdőgazdasági munkaidényben a nagy megközelítési távolsággal, a munkásszállások hiányával is találkozunk.

A fahasználatok fokozottabb gépesítése a jövőben főként az őszi erdővédelmi idény munkaerőhelyzetén könnyíthet.

Fafaj	Somogyi homokhát	Nyírség	Kisalföldi	Tengelici	Duna-Tisza közti homokhát	Jászság
			h o m o k			
Kocsányostölgy	28,0	16,0	7,0	12,0	5,0	21,0
Vöröstölgy	2,0	1,0	—	—	—	—
Cser	10,0	—	3,0	—	—	1,0
Gyertyán	5,0	0,5	—	—	—	—
Akác	11,0	55,0	40,0	35,0	35,0	50,0
Szil	1,0	1,0	1,0	2,0	1,0	1,0
Éger	10,0	0,5	—	1,0	1,0	1,0
Hazai nyár	1,0	2,0	8,0	6,0	18,0	6,0
Nemesnyár	3,0	4,0	1,0	8,0	8,0	15,0
Erdei fenyő	16,0	11,0	20,0	15,0	12,0	3,0
Feketefenyő	1,0	3,0	15,0	10,0	18,0	2,0

NB! A hiányzó %-ok az itt fel nem sorolt fafajokra esnek.

9. táblázat

Állománytípus, ha	Somogyi homokhát	Nyírség	Kisalföldi	Tengelici	Duna-Tisza közti homokhát	Jászság
			h o m o k			
Lombos gazdasági erdő lágy	12 %	6 %	5 %	12 %	20 %	20 %
kemény	53 %	77 %	25 %	30 %	25 %	65 %
Fenyves-lombos gazdasági erdő	25 %	10 %	50 %	38 %	25 %	10 %
Fenyves-lombos véderdő	10 %	7 %	20 %	20 %	30 %	5 %

A szállítási távolságok, az útviszonyok a csemetenevelésnek legalább részben az erdészkerületekbe történő helyezését indokolják.

Nem indokolják a termelhető — többségében kisebb méretű — választékok az újabb, beépített, fát feldolgozó üzemek létesítését.

Az erdősítések megtervezése során egy tájtypuson belül mindenkor legalább egy teljes termőhelyláncon — de lehetőleg kettőn-hármon — vagyis mindig nagyobb területen kell az ökológiai összefüggéseket, elsősorban a szélvédelmet, a denudáció elleni védekezést tekintetbe venni. A terület felosztása, elaprózása a mezővédő fásításokhoz hasonlóan a szél erejének a megtörése érdekében mindenkor a legjobb termőhelyeket kell először — lehetőleg gyorsannövő fafajokkal — erdősíteni. Ez a követelmény valamennyi homoki tájtypusra érvényes.

A fafajjavaslatok során tekintetbe kell venni az elérni kívánt jövőbeni területarányokat is.

Már erdővel borított területeken is biztosítani kell a szélvédelmet a fahasználatok, felújítások tervezése során, ami a besorolások, végrehajtások ütemezését, évekre széthúzását kívánja meg.

A termőhelyek feltárását, a termőhelyterképek összeállítását a homokformák és a még felismerhető ősnövényzet útmutatása szerint kijelölt talajgödörhálózat alapján kell elvégezni. Ennek során kizárólag a feltárás alá vont területtel azonos termőhelyi összhatású termőhelyek primer-szekunder, sőt kultúrerdő típusainak kiértékeléséből, az ott található fafajok termőhelyigényének közelítőleges meghatározásából szerezhetünk felhasználható támpontokat.

A *magtermések hasznosításával* kapcsolatban az alábbi szempontok érvényesíthetők:

A *kocsányostölgy* makktermését egyrészt a Somogyi homokhát és a Nyírség, másrészt a Kisalföldi és a Tengelici homok, a Duna—Tisza közti homokhát és a Jászság tájain belül lehet kölcsönösen felhasználni.

A *gyertyán* magszükségletét a 6 homoki tájon belül kell elsősorban kiegyenlíteni.

Az *akác* magtermését elsősorban tájon belül, majd a homoki tájak között kell hasznosítani. El kell azonban különíteni a száraz termőhelyeken fenyvesekkel elegyesen álló akácok magtermését, azt külön kell vetni és a csemetéjét száraz termőhelyek fenyvesítése során kell elegyítésre felhasználni. Ily módon egy szárazságtűrő akác ökotípus kialakítását segíthetjük elő. A legújabb felismerések alapján foglalkoznunk kell a könnyen átérésztő maghéjú akácok fokozatos elkülönítésével, egy esetleges ilyen ökotípus leválasztásával is.

A *nyár* magtermését illetően külön kell választani a fehér-szurkenyár és a rezgő-szurkenyár maggyűjtését. A fehér-szurkenyárat csak talajvíz közelségű (maximum 200 cm) termőhelyeken szabad ültetni (Duna—Tisza közti homokhát, Tengelici homok, Jászság, Somogyi homokhát). Külön kell azonban gyűjteni a „buckatípusú” fehér-szurkenyárat, magról nevelt csemetéit a kiválasztás érdekében ismét mély vízállású termőhelyeken kell elültetni. A rezgő-szurkenyár a szárazabb termőhelyek fája. Ezért elsősorban a Nyírségben és a Kisalföldi homokon, de a többi homoki táj száraz termőhelyén is ennek a csemetéit kell elültetni.

Az *erdői-feketefenyő* magtermését a minőség fokozása érdekében kizárólag a termőhelyállónak bizonyult, kiválasztott homoki fenyvesekről szabad gyűjteni, majd a homoki tájakon felhasználni. Ide vehető a fenyőfői állományok magtermése is. A csapadéokban gazdag Somogyi homokhát É-i tájrészletén a Ny-i határszél fenyveseinek a magtermése is felhasználható. Gondot kell fordítani a természetes úton megtelepedett és a termőkort elért homoki fenyvesek magtermésének elkülönített begyűjtésére, csemetéinek nevelésére, összpontosított kiültetésére, ezen keresztül egy szárazságtűrőbb ökotípus létrejöttének mesterséges elősegítésére.

Kössük egybe mindig a magtermés hasznosítása során a termőhelyállás kívánalmát a minőség kiválasztáson alapuló javításával.

Az *erdősítések, talajelőkészítések* végrehajtása során a helyileg bevált módszerek alkalmazhatók.

Mindenek fölött áll a talajok *vízháztartásának* a megjavítása, ennek érdekében, főleg a szárazabb fekvésekben, a felső, humuszos rétegek mélybefordítása, kikapcsolva a gyomnövényzet vizet igénylő káros hatását.

Magas talajvízállású vagy hatásában érvényesülni képes vályogos, löszös talajszintek, rétegek esetében elegendő lehet a minél mélyebbre hatoló barázdás — catornás — nagygyödrös talajelőkészítés akkor, ha kisebb a gépesített talajelőkészítés — ápolás elvégzésére alkalmatlan területet kell erdősítenünk.

Mélyebb talajvízszint vagy hatásában már érvényesülő vályogos, löszös berakódások esetében a csapadéokban bővelkedő Somogyi homokhát kivételével a 60—70 cm mély, melioráló, aláfordító szántás a szükséges.

Fel kell vetni a *trágyázás* kérdését is. Ebből a szempontból egyelőre csak a Nyírség és a Somogyi homokhát savanyú talajain kell a meszezés (cukorgyári mésziszap), a növekedésükben elakadt nemesnyárasokban a műtrágyák adagolásának kísérleti beállításával főleg a rontott akácokon segíteni.

Az erdősítések *ápolását* illetően a minél tovább tartó, gyakrabban ismételt kapálás az eredményes. Minél szárazabb a termőhely, annál fontosabb a vizet igénylő gyomnövényzet többszöri eltávolítása.

A gyomnövényzet elleni harc egyik formája a sűrűbb ültetésű hálózat, a nagyobb-számú csemete kiültetése, a talajárnyékolás mielőbbi biztosítása.

Minél szárazabb a termőhely, annál kisebb a csemeték megmaradásának az aránya, költségesebb a pótlás.

A mély talajművelés az évek számától függően csökkenő mértékben mintegy 3 éven át érezteti a talaj vízháztartására gyakorolt kedvező hatását. Ennek letelte után egyre kevésbé indokolt az egyre eredménytelenebb pótlások végzése, miért is ebből a szempontból is szükséges az első kivitel sűrűbb hálózata, ezen keresztül a záródás elérése érdekében szükséges pótlások csökkentése.

Valamennyi homoki táj gyengébb termőhelyein indokolt a ha-ként 14—20 000 db csemete első kivitelű ültetése. Ilyen termőhelyek a háts fekvésű, gyengén humuszos homokok.

Az állományok *nevelését* illetően egyedül a fehér-szurkenyárok támasztanak kü-

lönleges táji követelményeket. Ezek elbokrosodásra hajlamos növekedését legalább 1×1 m-es hálózattal és a záródás eléréséig mellőzött nyesésekkel kell ellensúlyozni.

*

Választ kell ezek után adnunk a feltett kérdésre: indokolt-e a tájak csoportosítása, szükséges-e a táji erdőgazdálkodás?

Megállapítható, hogy jóllehet eltér a nagyjából azonos termőhelytípusokkal rendelkező homoki erdőgazdasági tájak számos erdőművelési feladata a más tájakétól, a homoki tájcsoporthoz belül általánosságban egyező módon valósítható meg.

Hasonló a fajaválasztás megoldása, a termőhelyek megítélése, a döntően jellemző termőhelyi tényezők (a vízháztartás, a szél, a talajfelmelegedés) ökológiai hatásának érvényesülése, a talajelőkészítés mélyretöréses végrehajtása, a nagyobb területeket összefogó — elsősorban a talaj feltárására támaszkodó — tervezés szükségessége, legfőként azonban a magszármazás-felhasználás kérdésének elbírálása, ami elsősorban a tájcsoporthoz belül oldható meg.

A homoki tájakhoz hasonlóan erdőgazdálkodási azonosságok mutathatók ki a többi, erdőgazdasági tájcsoporthoz esetében is. A csoportosítás tehát az azonos jellegű termőhelyekkel rendelkező erdőgazdasági tájak esetében indokolt.

Azonban a tájcsoporthoz belül is jelentkeznek a földrajzi elkülönülés következtében olyan, az egyes tájakra, sőt ezeken belül a tájrészletekre jellemző, sokszor lényeges különbségek, amelyeket — főként az erdőművelési feladatok végrehajtása során — tekintetbe kell venniük.

Ilyenek voltak pl. a homoki erdőgazdasági tájak esetében az eltérő csapadékviszonyok, az egyes tájakra jellemző talajvízállások, a homok kémiai reakciójához kapcsolható jelenségek, tennivalók (kovárványosodás, a méztrágyázás lehetősége), egyes fajok kiemelkedő, eltérő jelentősége (pl. a fehér-szurkenyár és a rezgő-szurkenyár területileg, tájilag megfogható jelentősége, növekedése, termőhelyigénye, a kocsányostölgy, az akác elterjedése).

A tájcsoporthoz is egybefogható erdőgazdasági tájak termőhelyekre bontott, azokhoz kapcsolható eltérései adják a táji erdőgazdálkodás lényegét és értelmét, indokolják az alkalmazását.

A felső irányítás a nagybok, a tájhoz vagy a tájcsoporthoz kapcsolható, általánosítható erdőgazdálkodási szempontokra támaszkodhatik.

A gyakorlati, üzemi megoldás a mind pontosabb meghatározásokat, erdőgazdálkodási előírásokat lehetővé tevő differenciálást követeli, s ezért a tájrészletek, tájtípusok, termőhelycsoportok és termőhelyek elkülönítését kívánja meg.

A termőhelyi felismerések gyakorlati alkalmazása a záloga annak, hogy talajzsalolás nélkül minden termőhelyen a termőerőt maximálisan hasznosítani tudó gazdasági vagy védőerdő szolgálhassa a népgazdaság érdekeit.

Ennek megvalósítása céljából ki kell dolgozni a homoki tájakhoz hasonlóan tájcsoporthoz, ezeken beleül tájankint a táji erdőgazdálkodás általános, irányt szabó feladatait. Meg kell határozni az erdőgazdasági tájakon belül a helyi felismerésekre alapozott erdőművelési teendőket. Folytatni kell a fontosabb fajok magtermelő és magot felhasználó körzeteinek, ezeken belül a magtermelő állományoknak a termőhelyigény kutatása céljából is fontos kijelölését, ezekre támaszkodva a meglévő elhatárolások átdolgozását. Keresni kell esetleg tájankint a felismerhető ökotípusokat, termőhelyi változatokat. Mindezek alapján érvényt kell szerezni legalább a tájcsoporthoz belül a csemetenevelés-felhasználás nagyvonalú szelekciót szolgáló, termőhely-álló ültetési anyagot biztosító felismeréseinek.

A termőhelyfeltárással egybekötött, a termőhelyigény meghatározása alapján összeállított, ökológiailag egyenértékű termőhelycsoportok szerint jelölhetjük ki mindenkor a legmegfelelőbb állomány céltípusokat. Ezek összeállítását el kell végezni. Az állomány céltípusok fajokösszetételének ki kell elégíteni az adott termőhelyeken a népgazdaság helyileg lehetséges követelményeit.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Babos Imre: A Duna—Tisza közti homokhát termőhelyfeltárása. Erdészeti Kutatások 1955/2. — 2. *Ua.* A nyárfások homokbuckákon előforduló megjelenési formái. Erdészeti Kutatások 1955/4. — 3. *Ua.* A homok nyárállománytípusai és a termőhelyük. — 4. *Ua.* Homoki termőhelyláncok. Erdészeti Kutatások 1956/4. — 5. *Ua.* Homoki akáccsalagos állományok. Az Erdő 1957/10. — 6. *Ua.* Szemlények a homoki akáccsalagos termőhelyvizsgálati eredményeiből. MTA Agrártudományok Osztályának Közleményei XIII. 1952/3—4. — 7. *Ua.* A nyár szerepe homoki erdőgazdasági tájainkon. MTA. Agrártudományok Osztályának Közleményei. — 8. *Ua.* Az erdőfenyő természetes felújulásának feltételei a homoki erdőgazdasági tájainkon. Erdészeti Kutatások 1959/1—2. — 9. *Hajós Ferenc:* Magyarország csapadékviszonyai. Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos kiadványa 1952.